

Ledenvergadering Schrijverscontact 1 april 2023 Witte Huisjes Bunnik

Aanwezig: René van Loenen, Irene Postma, Ria Borkent, Sytze van der Veen, Alfred Valstar, Henk van ter Meij, Henk Fonteyn, Els Florijn, Henk Vaessen, Carla de Boer, Fiet van Beek, Greetje van de Berg, Johan de Groot, Henk van Loenen, Tjerk de Reus.

Afgemeld: Jan Groenleer, Beppie de Rooy, Hans Werkman, Clemens van Brunschot, Wim Zijlstra, Mieke van den Berg en Dirk Idzinga. Kaarten voor Ati, Mieke, Sietsche, Anton, Jelle, Jantje.

Welkom door René, in het bijzonder aan gastspreker Tjerk de Reus. René leest een gedicht van Ad den Besten, uit Het Landvolk, *Veerhuis*. Tjerk de Reus is journalist, letterkundige, aankomend theoloog en redacteur van Bloknoot bij het Ad den Bestennummer.

Tjerk de Reus over Ad den Besten

'Ad den Besten, geboren 1923, gaan we zien als mens, dichter, gelovige.

Zijn boek *Dichten als daad*, 1993, heeft bij mij een snaar geraakt: Ad bracht literatuur en geloof bij elkaar. De zingevende kant komt bij hem aan bod. Tjerk leest het kerklied: *Zing nu de Heer, stem allen in* (Liedboek 654). Hij schreef een proefschrift over hem, afgerond in 2018.

Een poëtica-onderzoek: wat is de visie van de dichter op poëzie vanuit zijn biografie: gymnasium, oorlog, theologie, uitgever, literator, criticus. In 1954 kwam *Stroomgebied*, een reflectie op de beweging van vijftig. Dat boek wilde ik begrijpen.

Citaat: 'de experimentelen stellen zich te gauw tevreden. (...)' De atonalen deinzen terug voor 'noemen' en verhouden zich niet tot hun ervaring. Den Besten wil het dichten plaatsen in christologisch perspectief, als Barnard. Ad waardeerde de vijftigers wel, maar 'De daad van het náámgeven (...) geeft de dingen een zin'.

In 2011 ging Ad den Besten naar het verpleeghuis en kreeg Tjerk via de dochter beschikking over boeken, brieven en mappen voor het Letterkundig museum, enkele documentatiecentra en zichzelf. Een juichmoment voor de biograaf.

Voor de jonge Den Besten was het lastig: zijn ouders gingen scheiden, vader was NSB-burgemeester, oorlog kwam eraan (vlak daarvoor belijdenis gedaan). De Duitse kerken dankten God voor Hitler (1933). Tjerk houdt 'Hier spricht ein Volk' omhoog. Dit was het boekgeschenk van zijn vader in Wiesbaden voor Adri, compleet met Blut und Bodentheorie. Adri houdt er een naïef soort enthousiaste lezing over, vanuit affiniteit met Duitsland, natuurmystiek, organische beleving, oriëntatie op het fascisme en anti-communisme. Hij tekende voor de Kultuurkamer. Zijn pleegvader wordt Roel Houwink, bij wie hij onderduikt. Adri debuteerde als 16-jarige in *Opwaartse Wegen*.

Ad schreef 160 brieven naar huis toen hij ruim een jaar in Duitsland was, kocht 150 gedichtenbundels. Berlijn leefde met voetbal, toneel en concerten. Hij werd lid van de Spreekkrans, met studentenlezingen en notulen. In 1944 schrijft hij nog over de 'romantiek van bloed en bodem die principieel waar is' en 'een vegetatief, magisch, eenworden met de natuur'. Vanaf augustus 1945 raakt hij bevriend met Barnard die hem gaat tegenspreken, evenals Miskotte. Hij komt tot inzicht, een soort bekering, doet mee bij de *Parade der profeten*. Barnard wil geen Wagner horen, 'geen baälskoraal' op Ads bruiloft. Barnard denkt mythologisch (vanuit de Logos), niet mythisch.'

Na de koffie gaan we verder: 'Na de bevrijding abonneert hij zich op *In de waagschaal*, en werkt vanaf 1945 bij Uitgeversmaatschappij Holland. Trouwt en wordt vader.

Ad den Besten start de poëzie-reeks *Windroos* vanaf januari 1950. In december 1950 debuteert Simon Vinkenoog, daarna publiceren Andreus, Campert, Rodenko, Hanlo, Buddingh', Kouwenaar, Warren en Polet hun gedichtenbundels in de serie *Windroos*. Ad den Besten bleef bij zijn identiteit als christen, praatte daar open over, was niet veroordelend. Later kregen ze als seculieren toch een hekel aan zijn theologische oriëntatie: 'een dichter in toga'. Wil je meer weten over bijeenkomsten in die tijd: google op Poelgeest-weekend, podiumweekend.

Ad vond de vijftigers eenkennig, hij wilde breder, zoals uiteengezet in: *Stroomgebied*.

Hij werd docent Duits in 1951, werkte als Liedboekdichter mee vanaf 1951 aan Psalmen en gezangen voor het *Liedboek voor de kerken* (1973). En als criticus aan het blad *Wending*. Hij promoveerde op het *Wilhelmus* in 1983.

Tjerk leest het gedicht *Steroen, en Ichtus*, met de slotregel: *Leven, wist ik het niet.* (1957)

Na een geanimeerde vragenronde bedankt René Tjerk voor de lezing, waarvan we genoten hebben. René is ooit nog gecoacht door Den Besten. Tjerk ontvangt het boekje van Hans Werkman over de geschiedenis van Schrijverscontact: *Van De Bosrand tot De Witte Huisjes*.

René opent de lunch met een zegengebed.

Huishoudelijk

- Johan geeft overzicht van financiën. Contributie hoeft niet verhoogd, wel gaan we liever bij ING weg en proberen we een privérekening te openen.

- René doet oproep om mensen te interesseren voor Schrijverscontact, neem mensen mee die geïnteresseerd zijn in schrijven en lezen.

- Ria's Verzamelde liederen komen uit met een presentatieconcert op 14 oktober 2023 zaterdagmiddag om 14.30 in de Hofstadkerk in Apeldoorn. Welkom.

- Mieke heeft een nieuwe rolstoel die iets breder is en kon daardoor vandaag niet komen. We bezinnen ons om uit te kijken naar een locatie met deuropening 90 cm.

- Dichtersdag 9 september bij René of elders waar deuropening minstens 85 cm is.

- Verhalendag in november bij Ria, datum nog onbekend.

- René gaat zoals aangekondigd per 1 januari stoppen als voorzitter, Ria ook tegen die tijd. Schrijverscontact kan alleen blijven bestaan als er mensen beschikbaar zijn voor het bestuur.

Carla de Boer stelt zich voor

'Het woord is kostbaar, het komt bij God vandaan. Er is geen ander woord en geen ander begin. Zijn woord schept. Dezelfde geest, dezelfde adem. De kracht van woorden is enorm. Mijn grootste passie is het woord van God, het levende woord, 1 Johannes 14, Jezus Christus. Een naam is je identiteit. Mijn kunstenaarsnaam is Remi. Ik voelde me alleen op de wereld, 15 jaar geleden. Gaandeweg heb ik mijn draai gevonden: het terrein van kunst en literatuur. Ik studeer culturele wetenschappen, o.a. over Maarten Biesheuvel. Het verhaal *Angst* van Biesheuvel verscheen in 1975. Het verhaal ligt aan tegen de biografische werkelijkheid, maar valt er niet mee samen. 'Ik besta'. Maarten schreef bij wijze van therapie. Na een angstbui tijdens het fietsen krijgt hij medicatie en wordt hij opgenomen, leest psalm 88. Zijn verhaal verwacht, zet je op het verkeerde been, gebruikt tijden en enkel- en meervoudsvormen door elkaar. Biesheuvel lijkt in de ban van Sisyfus, in existentiële angsten. Biesheuvel wordt gek van zowel weidsheid als hekken. Het kerkenpad is een verhaalmotief, het voert hem weg en brengt hem thuis. Angst wordt opgewekt door duisternis en dood, water en de elementen die geen houvast geven. 'Geen god die een poot naar me uitsteekt en het ergste is eenzaamheid.' Besta ik eigenlijk wel? Biesheuvel roept het vele malen uit naar God en waakt over zijn bijbel, vooral het OT. Humor en zelfspot voorkomen dat hij bij de pakken neerzit. Biesheuvel heeft het levende water losgelaten.

Carla denkt dat Biesheuvel gelovig is, en lijdt aan onthechting. Werkelijkheid is bedrog van zintuigen, volgens Biesheuvel. Hij is de verbinding kwijt. Dat is het verschil met Carla die bewust met Jezus leeft. Wat doe je hier op aarde? Carla is gewoon een maker, met hart, hoofd en handen. Ze schrijft liedjes, schildert en werkt op papier en canvas, dicht over haar tuin, zingt en geeft les. Gods vingerafdruk staat op ieders leven. Carla eindigt met de heilige kus van de poëzie: een gedicht.

Open Podium

- René leest wat poëzie van Mieke uit haar bundel met een botanisch tekenares, bijgestaan door Irene Postma, die vanuit Mieke's mail ook 3 tanka's van Psalmen leest die zij met ons wilde delen, psalm 12, 18 en 84.

- Fiet wijst ons op de documentaire 'De jurk' die de komende drie maandagen op tv te zien zal zijn, en leest als eilanddichter het gedicht voor dat ze schreef voor de presentatie van het nieuws over de andere jurk van rond 1650.

- Irene vertelt dat ze twee keer per week een muzikale improvisatie post op instagram, onder de naam postmairene.

Deze improvisaties staan ook op youtube (Irene Postma's Piano Praktijk).

- Johan de Groot toont het filmpje van de eerder die week overleden Wim de Bie: Onno den Besten leest Carmiggelt.

René sluit de dag af met het gedicht 'Stille week' van Ria.

Verslag Ria Borkent

verslag Open Podium: Irene Postma